

ZAKON O UPORABI SLOVENSKEGA ZNAKOVNEGA JEZIKA (ZUSZJ)

Splošne določbe

1. člen

Ta zakon določa pravico gluhih oseb uporabljati slovenski znakovni jezik (v nadaljevanju: znakovni jezik) in pravico gluhih oseb do informiranja v njim prilagojenih tehnikah ter obseg in način uveljavljanja pravice do tolmača za znakovni jezik pri enakopravnem vključevanju gluhih oseb v življenjsko in delovno okolje ter vse oblike družbenega življenja ob enakih pravicah in pogojih ter z enakimi možnostmi, kot jih imajo osebe brez okvare sluha.

Gluhe osebe uveljavljajo pravice po tem zakonu, razen če drug zakon ne določa drugače.

Določbe tega zakona, ki se nanašajo na fizične osebe, veljajo enako za ženske in za moške.

2. člen

Znakovni jezik je jezik sporazumevanja gluhih oseb oziroma naravno sredstvo za sporazumevanje gluhih oseb.

Znakovni jezik je vizualno - znakovni jezikovni sistem z določeno postavitvijo, lego, usmerjenostjo in gibom rok in prstov ter mimiko obraza.

3. člen

Gluha oseba po tem zakonu je oseba, ki je povsem brez sluha, oziroma oseba, ki zaradi otežkočenega sporazumevanja uporablja znakovni jezik kot svoj naravni jezik.

Tolmači

4. člen

Tolmač za znakovni jezik je oseba, ki gluhim osebam tolmači slovenski govorni jezik v znakovni jezik in slišočim osebam tolmači znakovni jezik v slovenski govorni jezik.

Pravice po tem zakonu lahko uveljavlja gluha oseba za tolmačenje slovenskega govornega jezika v znakovni jezik in znakovnega jezika v slovenski govorni jezik.

Na območjih, kjer živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, lahko uveljavlja gluha oseba tudi tolmačenje italijanskega ali madžarskega govornega jezika v italijanski ali madžarski znakovni jezik in slišočim osebam tolmačenje italijanskega ali madžarskega znakovnega jezika v italijanski ali madžarski jezik.

5. člen

Tolmač za znakovni jezik je polnoletna oseba, ki ji je bil izdan certifikat v skladu s predpisi, ki urejajo nacionalne poklicne kvalifikacije in je vpisana v register tolmačev za znakovni jezik.

Tolmači so pri svojem delu dolžni upoštevati kodeks poklicne etike za tolmače.

Certifikat je javna listina.

Za sodne tolmače se uporabljajo določila tega zakona glede znakovnega jezika, v ostalem pa predpisi o sodiščih.

6. člen

Register tolmačev za znakovni jezik vodi ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, in vsebuje:

- datum in številko odločbe o vpisu v register;
- osebne podatke (ime in priimek tolmača, datum in kraj rojstva, EMŠO, doseženo stopnjo in smer izobrazbe, prebivališče, davčno številko);
- datum in številko izdaje certifikata;
- pridobljeno poklicno kvalifikacijo.

Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, izda odločbo o vpisu v register oziroma o izbrisu iz registra.

O izdani odločbi ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, obvesti tudi Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik.

Zoper odločbo o vpisu in izbrisu iz registra ni pritožbe.

7. člen

Tolmač se izbriše iz registra tolmačev za znakovni jezik:

- če umre,
- če pisno izjavi, da ne želi več opravljati poklica tolmača,
- če mu je bil izrečen ukrep prepovedi pravice opravljanja poklica tolmača.

8. člen

Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik vodi listo tolmačev za znakovni jezik, ki so vpisani v register iz 6. člena tega zakona.

Lista vsebuje naslednje podatke:

- ime in priimek tolmača,

- kontaktni naslov in čas dosegljivosti tolmača.

Lista tolmačev za znakovni jezik je javna in mora biti dostopna vsem zainteresiranim.

9. člen

Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik s soglasjem ministra, pristojnega za invalidsko varstvo, sprejme pravilnik o disciplinski odgovornosti tolmača.

Pravilnik o disciplinski odgovornosti določa dejanja, ki pomenijo kršitev dolžnosti pri opravljanju tolmačenja ter postopek ugotavljanja odgovornosti in ukrepe ter posledice v primeru ugotovljene odgovornosti za storjene kršitve dolžnosti.

Pravice gluhe osebe

10. člen

Gluha oseba ima pravico uporabljati znakovni jezik v postopkih pred državnimi organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe.

Gluha oseba ima pravico uporabljati znakovni jezik tudi v vseh drugih življenjskih situacijah, v katerih bi ji gluhotu pomenila oviro pri zadovoljevanju njenih potreb.

Gluha oseba ima pravico biti informirana v njej prilagojenih tehnikah v skladu s posebnimi predpisi.

Pravica iz prvega in drugega odstavka tega člena se uresničuje z uveljavljanjem pravice do tolmača za znakovni jezik.

11. člen

Državni organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe so dolžni zagotoviti gluhi osebi pravico iz prvega odstavka 10. člena tega zakona v vseh primerih, ko sporazumevanje v prilagojenih tehnikah gluhi osebi ne omogoča enakopravnega sodelovanja v postopkih.

Pri izvajanju storitev javne službe se lahko na podlagi izdelanega individualiziranega načrta gluhi osebi omogoči sporazumevanje na drugačen način, ki je sprejemljiv za gluho osebo.

12. člen

Državni organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe so dolžni zagotoviti gluhi osebi tolmača za znakovni jezik na zahtevo gluhe osebe ali po uradni dolžnosti takoj, ko gluha oseba predloži na vpogled dokument, s katerim ji je priznana pravica do tolmača.

Pravica do tolmača se uveljavlja v obsegu in na način, ki omogoča uveljavljanje pravic po načelu enake dostopnosti.

Plačilo stroškov tolmača za znakovni jezik iz prvega odstavka tega člena zagotovijo državni organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in izvajalci javne službe v letnih finančnih načrtih.

13. člen

Pravico do tolmača za znakovni jezik iz drugega odstavka 10. člena tega zakona lahko gluha oseba uveljavlja po lastni presoji v obsegu 30 ur letno, gluha oseba, ki ima status dijaka ali študenta, pa zaradi dodatnih potreb, povezanih z izobraževanjem, lahko tudi več, vendar skupaj največ 100 ur letno.

Gluha oseba pravico uporabe znakovnega jezika iz prejšnjega odstavka uveljavlja neposredno pri Združenju tolmačev za slovenski znakovni jezik oziroma pri tolmačih iz liste tolmačev iz 8. člena tega zakona.

Delo tolmača za znakovni jezik v obsegu iz prvega odstavka tega člena plača gluha oseba z vavčerjem, ki ga izda center za socialno delo na podlagi odločbe o pravicah po tem zakonu.

Plačilo stroškov tolmača za znakovni jezik iz prvega odstavka tega člena krije ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

14. člen

Tolmač za znakovni jezik je za svoje delo plačan po tarifi za tolmače, ki jo na predlog Združenja tolmačev za slovenski znakovni jezik sprejme minister, pristojen za invalidsko varstvo, in jo objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

15. člen

Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik je pravna oseba, ki opravlja naslednje naloge:

1. vodi listo tolmačev za znakovni jezik,
2. predlaga tarifo za plačilo stroškov tolmača,
3. zagotavlja pokrivanje potreb po tolmačih na ozemlju celotne države,
4. sodeluje v strokovnih komisijah iz 20. člena tega zakona,
5. razvija slovenski znakovni jezik,
6. sodeluje v svetu za slovenski znakovni jezik,
7. koordinira delo tolmačev,
8. vodi evidenco storitev,
9. sprejme pravilnik o disciplinski odgovornosti in rešuje ugovore iz 16. člena tega zakona in
10. po potrebi izvaja tudi druge naloge.

Naloge iz 1., 2., 3., 6., 8. in 9. točke prejšnjega odstavka izvaja Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik kot javna pooblastila. Za izvajanje javnih pooblastil se zagotavljajo sredstva v proračunu Republike Slovenije in se izvajalcu nakazujejo na podlagi vsakoletne pogodbe.

16. člen

V zvezi s kakovostjo izvajanja storitve tolmačenja lahko zainteresirana oseba vloži pisni ugovor na Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik.

Postopek uveljavljanja pravic

17. člen

Gluhe osebe uveljavljajo pravice po tem zakonu v skladu z zakonom o splošnem upravnem postopku, če zakon ne določa drugače.

O pravicah gluhih oseb iz prvega in drugega odstavka 10. člena tega zakona odloča na prvi stopnji center za socialno delo na podlagi mnenja strokovne komisije.

O pritožbah zoper odločbe centra odloča ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

18. člen

Vloga za priznanje pravic po tem zakonu se vloži pri krajevno pristojnem centru za socialno delo.

Vlogi, iz katere morajo biti razvidni osebni podatki prosilca, je potrebno priložiti izvid avdiograma.

19. člen

Pravice po tem zakonu so gluhi osebi priznane od dneva dokončnosti izdane odločbe.

V prvem letu uveljavljanja pravic po tem zakonu se gluhi osebi prizna pravica iz prvega odstavka 13. člena tega zakona v sorazmernem obsegu glede na mesec uveljavitve pravice.

20. člen

Strokovne komisije iz drugega odstavka 17. člena tega zakona imenuje minister, pristojen za invalidsko varstvo.

Strokovno komisijo sestavljajo trije člani in sicer zdravnik ustrezne specialnosti, predstavnik Združenja tolmačev za slovenski znakovni jezik in predstavnik regijskega društva gluhih, ki ima status društva, ki deluje v javnem interesu na področju socialnega varstva.

Komisija pri pripravi mnenja upošteva izvid pristojnega zdravnika in zmožnost sporazumevanja gluhe osebe, obvezno pa opravi tudi razgovor z gluho osebo in jo seznani s svojimi ugotovitvami in mnenjem.

Stroške dela strokovnih komisij krije ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

21. člen

Na podlagi odločbe izda center za socialno delo gluhi osebi izkaznico, s katero lahko uveljavlja pravice po tem zakonu, enkrat letno pa ji izda vavčerje za plačilo tolmača.

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, s pravilnikom določi podroben opis izkaznice in vavčerja.

22. člen

Center za socialno delo vodi evidenco gluhih oseb, katerim so bile izdane odločbe po tem zakonu.

Evidenca mora vsebovati naslednje podatke o gluhi osebi:

- osebne podatke (ime in priimek, datum in kraj rojstva, EMŠO),
- podatke o prebivališču,
- registrsko številko vavčerja,
- številko, datum izdaje in dokončnosti odločbe.

O izdani odločbi center za socialno delo obvesti tudi Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik.

23. člen

Za zbiranje in uporabo osebnih podatkov po tem zakonu se uporabljajo določbe predpisov, ki urejajo varstvo osebnih podatkov.

Podatki iz prejšnjega odstavka se hranijo trajno.

Svet za slovenski znakovni jezik

24. člen

Za strokovno pomoč pri sprejemanju odločitev in pri pripravi predpisov Vlada Republike Slovenije ustanovi Svet za slovenski znakovni jezik, ki ima naslednje naloge:

- skrbi za razvoj slovenskega znakovnega jezika,
- skrbi za uveljavljanje in enakopravnost znakovnega jezika,
- spremlja izobraževanje, usposabljanje in delo tolmačev za slovenski znakovni jezik ter dinamiko pridobivanja certifikatov,
- predlaga spremembo kataloga standardov strokovnih znanj in spretnosti za tolmača znakovnega jezika,
- sodeluje z ustreznimi organi na področju vzgoje in izobraževanja, informiranja, zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja, socialnega varstva, sodstva, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zaposlovanja, športa, kulture in drugimi organi,
- predlaga pristojnim organom uskladitev vprašanj, pomembnih za izvajanje tega zakona,

- seznanja se z reševanjem ugovorov v zvezi s kakovostjo izvajanja storitve tolmačenja,
- obravnava druga vprašanja ter zagotavlja pomoč pri uresničevanju nalog, ki se nanašajo na uporabo znakovnega jezika.

25. člen

Svet za slovenski znakovni jezik imenuje Vlada Republike Slovenije in sicer:

- po enega člana – strokovnjaka za področje jezikoslovja ali specialne pedagogike, ki ga predlaga vsaka univerza,
- dva člana, ki ju predlaga Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik,
- štiri člane iz vrst gluhih oseb, ki jih predlaga Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije,
- po enega člana, ki jih predlagajo ministrstvo, pristojno za šolstvo, ministrstvo, pristojno za zdravje, ministrstvo, pristojno za pravosodje in ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo,
- enega člana, ki ga predlaga Urad za slovenski jezik,
- enega člana, ki ga predlagajo vzgojno – izobraževalni zavodi za gluhe in
- enega člana, ki ga predlaga Socialna zbornica Slovenije.

Predsednik sveta je predstavnik univerze, podpredsednik pa je gluha oseba.

Predsednika in podpredsednika sveta izvoli svet na prvi seji.

26. člen

Svet za slovenski znakovni jezik se sestane najmanj dvakrat letno.

Strokovna, administrativna, tehnična in druga dela zanj opravlja Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik.

27. člen

Svet za slovenski znakovni jezik poroča Vladi Republike Slovenije o izpolnjevanju nalog iz 24. člena tega zakona najmanj enkrat letno.

Prehodne in končne določbe

28. člen

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, izda izvršilne predpise iz tega zakona v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

29. člen

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, imenuje strokovne komisije iz 20. člena tega zakona najkasneje v šestdesetih dneh od uveljavitve tega zakona.

30. člen

Svet za slovenski znakovni jezik se ustanovi najkasneje v šestdesetih dneh od uveljavitve tega zakona.

31. člen

Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, vzpostavi register tolmačev za znakovni jezik v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

Do vzpostavitve registra iz 6. člena tega zakona izvajajo tolmačenje v skladu s tem zakonom tolmači, ki so opravili usposabljanje in preizkus znanja ter imajo posebno listino, ki jo je izdalo Združenje tolmačev za znakovni jezik pri Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije.

32. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.